

КЗК «Міська бібліотека для дорослих» КМР
Інформаційно-бібліографічний відділ

Юрій Мушкетик: погляд у глибини нації

Рекомендаційний список літератури
до 90-річчя від дня народження
Юрія Мушкетика

Кривий Ріг, 2019

Укладач: Стукаленко В.А.



Художній світ письменника

«Я завжди дивлюся на те, що зробив, тверезо. Так, написав багато книжок, але є серед них і хороші, й слабкі. Деякі з творів вже померли. Я, як той вовк, що на череві, обриваючи шерсть і шкіру, йде до наміченої цілі. Гадаю, що щось гарне все ж зробив на літературній ниві».

Ю. Мушкетик.

Народився Юрій (Георгій) Михайлович Мушкетик 21 березня 1929 року в селі Вертіївці на Чернігівщині. Батько працював учителем, а мати очолювала колгосп.

Уже з дитячих літ майбутній письменник пройшов звичну школу сільського виховання. Дитинство Ю. Мушкетика, як і інших його ровесників, було жорстоко обірване війною.

Особисті враження про ті драматичні часи згодом ляжуть в основу повісті **«Вогні серед ночі»** (1959), знайдуть відображення в ряді воєнних новел, немало прислужаться в написанні «окупаційної», «партизанської» частини роману **«Жорстоке милосердя»** (1973). Назавжди запам'ятав майбутній письменник жахи війни, масові репресії й голод, що забрали із собою життя багатьох односельчан.

У 1953 році Ю. Мушкетик закінчує Київський університет, потім ще три роки навчається в аспірантурі при кафедрі української літератури. Працював редактором журналу "Дніпро", обирався першим секретарем правління Київської організації Спілки письменників. У 1980-2001 роках очолював Спілку письменників України.

Літературний дебют Ю. Мушкетика припадає на 1954 р., коли видавництво «Радянський письменник» опублікувало його перший твір – повість **«Семен Палій»**. Тоді ж вона вийшла друком у перекладі російською мовою в журналі «Дружба народів» і окремим виданням у видавництві «Молодая гвардия». Повість була прихильно зустрінута критикою і читачем. Однак і в композиції твору, і в змалюванні персонажів ще відчувалась недосвідченість автора.

Згодом Ю. Мушкетик істотно доробить повість – новий її варіант опубліковано в двотомнику його творів («Дніпро», 1979). Письменницька недосвідченість деякою мірою позначилася і на історичному романі **«Гайдамаки»** (1957).

Серед факторів, які сприяли зверненню письменника до сучасності, її «гарячої» проблематики, значну роль відіграла його тривала редакційно-журналістська робота (починаючи з 1956 р., він упродовж двох десятиліть працює в редакції журналу «Дніпро» – відповідальним секретарем, а згодом і головним редактором). Першим його кроком на тому полі став роман **«Серце і камінь»** (1962). А наступні твори – передусім роман **«Крапля крові»** (1964), збірка новел **«Зелене жито»** (1965), **повість «День пролітає над нами»** (1967) – визначили основну лінію подальшого творчого розвитку письменника.

За роман **«Крапля крові»** автора відзначено Республіканською премією ім. М. Островського (1965), за роман **«Позиція»** – Державною премією УРСР ім. Т. Г. Шевченка (1980).

Досить незвичні для Ю. Мушкетика фантастично-пригодницька **повість «З'їж серце лева»** (1972), адресована в основному юному читачеві, та художньо-документальна – **«На круті гори»** (1976).

В першій — печерні леви, мамонти, низка пригод, що трапляються з нашими далекими пращурами десь у часи середнього палеоліту, і їхня боротьба за те, щоб стати людьми, їхнє людське самоусвідомлення.

В другій мовиться про видатного вченого В. М. Глушкова.

Новим витком у розвиткові таланту Ю. Мушкетика стали романи й повісті 70-80-х років – «Жорстоке милосердя» (1973), «Біла тінь» (1977), «Смерть Сократа», «Біль», «Суд над Сенекою» (1978), «Позиція» (1979), «Вернися в дім свій» (1981), «Віхола» (1982), «Рубіж» (1984), «Обвал», «Жовтий цвіт кульбаби», «Сльоза Офелії» (1985), «Яса» (1987).

З 90-х років Ю. Мушкетиком були написані романи «Гетьманський скарб» (1993), «На брата брат» (1996), «Прийдімо, вклонімося...» (1997), «Погоня» (1997), «Останній гетьман» (2010), «Час звіра» (2014).

Юрій Мушкетик - визнаний майстер сучасної української прози. Його творчі пошуки та прагнення спрямовані на "глибинні пласти людського", які він дедалі успішніше прагне відтворити в характері, внутрішньому світі сучасника, в усьому змісті життя.

Майстер прози

Мушкетик, Ю.М. Вернися в дім свій: роман / Ю. М. Мушкетик.- К.: Дніпро, 1982.- 309 с.

У центрі твору – образ архітектора Тищенка, людини чистої, відданої справі, людини високих устремлінь і моралі.

Автор досліджує вічні питання добра, справедливості, обов'язку перед собою й перед суспільством, ставить персонажів роману у складні життєві ситуації, які вимагають від них граничного напруження волі, показує своїх героїв у їхньому нелегкому коханні.

Мушкетик, Ю. М. Віхола: роман / Ю. М. Мушкетик .- К.: Молодь, 1983.- 303 с.

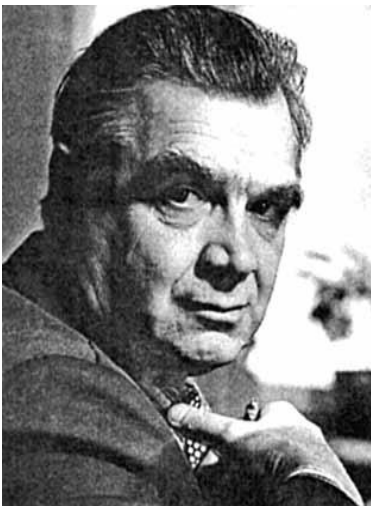
В романі йдеться про молодих людей, які в роки Другої світової війни залишилися на тимчасово окупованій ворогом території, про їх готовність до подвигу в ім'я Батьківщини.

Мушкетик, Ю. М. Гетьманський скарб: роман / Ю. М. Мушкетик .- Х.: Фоліо, 2012.- 415 с.- (Історія України в романах).

В романі автор досліджує проблему пошуку легендарного скарбу гетьмана Полуботка. Події роману показані очима молодого козака Івана Сулими, закоханого в Улясю – дочку гетьмана Івана Скоропадського. Палке кохання, насильницька розлука закоханих, таємні та випадкові зустрічі, страждання, сльози – і все це на тлі тяжкої політичної боротьби українського народу в XVIII столітті, підступів, зрад, смертей і пошуку головного скарбу – духовного.

Мушкетик, Ю. М. Жовтий цвіт кульбаби: історичні повісті / Ю. М. Мушкетик .- К.: Дніпро, 1985.- 184 с.

Повість «Жовтий цвіт кульбаби» вперше була опублікована 1984 року у журналі «Вітчизна» (№9). Цей твір



присвячений формуванню таланту М. Гоголя і доповнює белетристичну Гоголіану. Того ж року з'явився ще один твір про М. Гоголя – «Прелюди Гоголя». Автор – Григорій Колісник. Порівняно із твором Г. Колісника, за твердженням Івана Дзюби, повість Ю. Мушкетика «Жовтий цвіт кульбаби» відрізняється «своєрідним ліризмом психологізму та публіцистичністю»

Мушкетик, Ю. М. Жорстоке милосердя; Міст через ніч: роман, повість / Ю.М. Мушкетик .- К.: Дніпро, 1983.- 438 с.

Автор звертається до подій Другої Світової війни. З концтабору в Німеччині втікають четверо військовополонених. Шлях до волі неймовірно тяжкий. Лише одному з чотирьох, Іванові Півтораку, пощастило вирватись із смертельного кола. Дві всевладні сили ведуть Івана: любов до рідної землі і любов до Марійки, з якою одружився напередодні війни. В ім'я цієї любові Іван іде на найвищий людський подвиг.

У партизанському загоні, в суворому бойовому житті, несподівано спалахує любов Марійки і Василя, колишнього Іванового друга... Три незвичні дороги, три долі... Що далі?

Мушкетик, Ю.М. На брата брат: роман / Ю.М. Мушкетик .- Х.: Фоліо, 2012.- 317 с.- (Історія України в романах).

У романі відтворено події, що розгорталися в Україні за часів гетьмана Виговського, коли після смерті Богдана Хмельницького боротьба за державну незалежність вилилася у братовбивчу війну. Через долі героїв роману братів Журавок автор зображує страшну трагедію цієї війни: люди однієї крові стають ворогами – брат іде на брата – і голови свої кладуть, не здобувши ні слави, ні волі, ні правди.

Мушкетик, Ю.М. Обвал: повісті та оповідання / Ю.М. Мушкетик .- К.: Рад. письменник, 1985.- 381 с.

В гостросюжетній повісті – проблеми відповідальності людини перед суспільством і перед власною совістю. Зустріч з юністю, з першим коханням, смертельна загроза, подружня зрада, несподівані відкриття у власних дітях і самому собі – все це відбувається з головним героєм протягом двадцяти днів його життя.

Мушкетик, Ю.М. Останній гетьман; Погоня: романи / Ю.М. Мушкетик .- Х.: Фоліо, 2012.- 374 с.

Мушкетик, Ю.М. Останній острів: роман / Ю.М. Мушкетик .- К.: Дніпро, 1969.- 183 с.

В зеленому морі плавнів причалив до тихого острова свого пошарпаного життєвими буревіями човна іхтіолог Андрій Кузьменко, герой роману. Та ледве ступив на берег, як побачив, що острів струшують ті ж шторми, котрих уникнув допіру. І стало все на останньому крузі: і дума, і ненависть, і любов.

Мушкетик, Ю. М. Позиція: роман / Ю. М. Мушкетик .- К.: Дніпро, 1982.- 325 с.

Роман "Позиція" розповідає про українське село кінця 70-х - початку 80-х років. Із глибокою симпатією змальовує автор образи справжніх хліборобів, до

самозабуття відданих рідному селу, землі, що їх зростила.

Мушкетик, Ю. М. Рубіж: роман / Ю.М. Мушкетик .- К.: Рад. письменник, 1984.- 462 с.

Роман продовжує тему українського села. Відзначений Державною премією України ім. Т. Шевченка (1987). У ньому автор майстерно дослідив і психологічно переконливо розкрив негідні методи керівництва та спосіб життя, що є прямим породженням командно-адміністративної системи у сільському господарстві, яку в майбутньому буде дуже важко здолати.

Мушкетик, Ю. М. Селена: повісті та оповідання / Ю. М. Мушкетик .- К.: Рад. письменник, 1989.- 364 с.

Цікава, захоплююча книга повістей і оповідань. В них піднімається проблема людської моралі, складні і багато в чому не розв'язані питання становлення людей як у давноминулі часи, так і в наші дні. На яскравих, колоритних постатях з різних періодів історії автор простежує, як проходила боротьба добра зі злом, утверджувалась віра у високі суспільні ідеали.

Мушкетик, Ю. М. Смерть Сократа: повісті, оповідання / Ю. М. Мушкетик .- Х.: Фоліо, 2008.- 318 с.

Історія давньогрецького філософа і мислителя Сократа добре всім відома: він вибрав смерть від отрути, але не відмовився від своїх поглядів. У своїй повісті автор показує на цьому прикладі, що питання вибору істини, безкомпромісність, є актуальними і в наш час. Його Сократ викликає величезну повагу передусім твердістю свого духу, адже він розуміє, що головне для людини – жити за законами своєї совісті.

До книги увійшли також повісті «Суд над Сенекою», «Жовтий цвіт кульбаби», «Селена» та «Літній птах на зимовому березі».

Мушкетик, Ю. М. Суд: оповідання / Ю. М. Мушкетик.- К.: Генеза, 2004.- 351 с.:1 л. портр.

Оповідання переносить нас у суворі довоєнні та перші післявоєнні роки. У невеликому за обсягом творі йому вдалося відобразити типові життєві явища, людські характери. Застосований автором композиційний прийом обрамлення - оповідання починається і закінчується описом суду, під час якого перед внутрішнім зором Ганни, головної героїні, проходить усе її нелегке життя, - допоміг Мушкетіку блискуче виконати непросте художнє завдання - відтворити трагедію маленької людини, підхопленої виром жажливих соціальних потрясінь. Він створив яскраві образи, що вражають нас своїми психологізмом і життєвою достовірністю.

Мушкетик, Ю. М. Суд над Сенекою: повісті / Ю. М. Мушкетик .- К.: Молодь, 1978.- 324 с.

До книги входять три повісті: Вітчизна і мати – вони неподільні, вони завжди в нас. Один раз не втримавшись на найвищому гребені в час воєнних випробувань, Микола зрозумів, що втратив їх обох. Ніхто не знає про невігойний біль у його душі, а Микола постійно карається найвищим судом – власною совістю, шукає шляхів, як спокутувати свою провину. Повість так і називається – «Біль».

Митець і мистецтво, пошук і творчий поступ уперед – таке коло питань зачіпає автор у повісті «Старий у задумі».

Сюжет третьої повісті складає дещо жартівливий, а в чомусь і серйозний суд, який влаштовують студенти-юристи над давньоримським філософом і поетом (вихователем Нерона) Сенекою. Щирі, безпосередні, безкомпромісні, вони шукають вічних істин у мудростях і подіях тисячолітньої давності, не помічаючи, як у щоденному своєму житті, в праці, в коханні і в дружбі віднаходять сьогоденні живі і справжні істини.

Мушкетик, Ю. М. У пастці: роман / Ю.М. Мушкетик .- К.: Укр. письменник, 2004.- 207 с.

Мушкетик, Ю. М. Яса: роман. Розд. 1-17 / Ю. М. Мушкетик.- Х.: Фоліо, 2017.- 414 с.

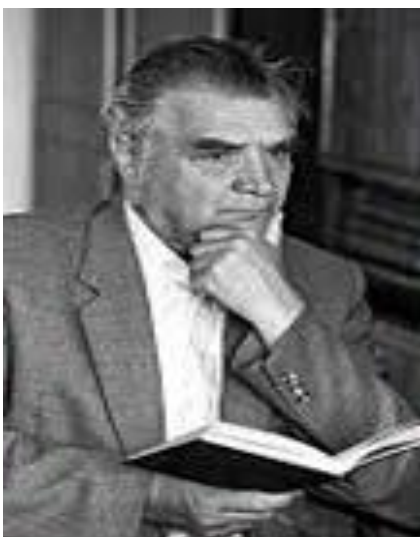
Талант Ю. Мушкетика як історичного романіста найповніше розкрився в романі "Яса" (1987), над яким письменник почав працювати ще на початку 70-х років і зумів завершити лише тоді, коли відкрилися можливості для правдивого висвітлення історії України.

В романі охоплено хронологічно невеликий період (1673 -1675), коли Україна вела війну з турецькими загарбниками, відтворено героїчну оборону Ладжину від османів. Автора хвилює недостатня об'єднаність українського народу, недостатня згуртованість перед лицем загарбницьких нападів сусідів, розбрат, що почався після смерті Б. Хмельницького.

Мушкетик, Ю. М. Яса: роман. Розд. 18-33 / Ю. М. Мушкетик.- Х.: Фоліо, 2017.- 429 с.

Мушкетик, Ю. Суд / Ю. Мушкетик // Українська література. Стислий виклад змісту всіх творів за новою шкільною програмою 10–11 кл. / автори-упорядники Башкірова Ю. Г. та ін.- Харків: Веста; Ранок, 2007. – С. 552–555.

Література про життя і творчість



Бернадська, Н. І. Юрій Мушкетик: Основні віхи життя і творчості. «Суд» / Н. Бернадська // Н. І. Бернадська. Українська література ХХ ст.: навч. посібник для старшокл. та вступн. до вищих навч. закл. – К.: Знання-Прес, 2004. – С. 194–198.

Гуцало, Є. І сучасність, і історія: Юрій Мушкетик / Є. Гуцало // Українське слово: хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст. В 3-х кн. Кн. 3. – К.: Рось, 1994. – С. 140–142.

Жулинський, М. Юрій Мушкетик. І виводив він душу з п'їтьми / М. Жулинський // М. Жулинський. Українська література: творці і твори: учням, абітурієнтам, студентам, учителям. – К.: Либідь, 2011. – С. 883–901.

Мушкетик, Юрій // Письменники Радянської України. 1917– 1987: біобібліографічний довідник / укладачі В. К. Коваль, В. П. Павловська. – К.: Рад. письменник, 1988. – С. 424.

Мушкетик, Юрій // Українська література. 11 клас: хрестоматія / упоряд. О. І. Борзенко, М. П. Сподарець. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Харків: Веста; Ранок, 2008. – С. 659–660.

Мушкетик, Юрій // Українське слово: хрестоматія української літератури та української критики ХХ ст. У 4-х книгах. Кн. 3. – К.: Аконіт, 2001. – С. 421.

Оліфіренко, С. М. Мушкетик Юрій / С. М. Оліфіренко, В.В. Оліфіренко, Л.В. Оліфіренко // Універсальний літературний словник-довідник. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – С. 242.

Шевчук, В. Шляхи історичної прози Юрія Мушкетика / В. Шевчук // Українське слово: хрестоматія укр. літ. та літературної критики ХХ ст. В 3-х кн. Кн. 3. – К.: Рось, 1994. – С. 142–147.

Жулинський, М. Лист до Юрія Мушкетика як роздуми про його творчість із нагоди 80-річчя / М. Жулинський // Київ.- 2009.- № 3-4.- С. 177.

Заради свободи й незалежності рідного краю: до 75-річчя з дня народження Юрія Мушкетика // Дивослово. – 2004. – № 3. – С. 59.

Кейда, Ф. Фольклоризм романів Юрія Мушкетика «Гайдамаки» і «Прийдімо, вклонімося...» / Ф. Кейда // Дивослово. – 1999. – № 3. – С. 10– 12.

Кореневич, Л. Двоє у дзеркалі часу: хурделиця сьогодення в романі Ю. Мушкетика «У пастці» / Л. Кореневич // Урядовий кур'єр.- 2003.- 9 серпня.- С.8.

Лупій, О. Повернення гетьмана / О. Лупій // Літературна Україна.-2011.- 24 листопада .- С. 9.

Миколаєнко, А. Останній гетьман очима Юрія Мушкетика / А. Миколаєнко // Літературна Україна.-2010.- № 20.- С. 2.

Про Кирила Розумовського в романі «Останній гетьман» Ю. Мушкетика.

Мушкетик, Ю. «Нам хочеться зірок, а не космічних тіл»: до 70-річчя від дня народження / Ю. Мушкетик // Дніпро .- 1999.- № 3-4.- С. 124.

Мушкетик, Ю. Натхнення – це віра в те, що пишеш: інтерв'ю з письменником Ю. Мушкетиком / Ю. Мушкетик; вів С. Козак // Літературна Україна .- 2012.- 26 квітня .- С. 12.

Мушкетик, Ю. Хочу вірити в Україну, в її майбутнє: інтерв'ю з письменником Ю. Мушкетиком / Ю. Мушкетик; вів М. Літерат // Літературна Україна.-2012.- 19 квітня .- С.5.

Наконечний, О. Право сказати правду / О. Наконечний // Літературна Україна .- 2009.- 5 березня .- С.7.

Про роман Ю. Мушкетика «Плацдарм».

Павличко, Д. Погляд з глибини нації: Ю. Мушкетик / Д. Павличко // Літературна Україна. – 2009. – 2 квітня. – С. 2.

Огляд творчості Ю. Мушкетика.

П'янов, В. З високих вершин: штрихи до портрета Ю. Мушкетика / В. П'янов // Вітчизна. – 2001. – № 9–10. – С. 87–117.

П'янов, В. Пристрасть і правдивість сповіді: до 70-річчя Ю. Мушкетика / В. П'янов // Вітчизна. – 1999. – № 3-4. – С. 131.

Сливинський, О. Два Сократи, або як віднайти мужність / О. Сливинський // Вітчизна. – 2006. – № 5-6. – С. 151.

Тарасюк, Г. Юрієві Мушкетика – 80 / Г. Тарасюк // Дивослово. – 2009. – № 4. – С. 59.

Черненко, Н. Хто допоможе вибратись з руїни... / Н. Черненко // Вітчизна. – 1994. – № 5-6. – С. 124.

Шевченко, А. Минуле й сучасне крізь призму болю й любові: до 70-ліття Ю. Мушкетика / А. Шевченко // Дивослово. – 1999. – № 3. – С. 51.

Шпиталь, А. Історична проза Юрія Мушкетика / А. Шпиталь // Київська старовина. – 1999. – № 3. – С. 46.

Інтернет-ресурси про життя і творчість Ю Мушкетика

Мушкетик, Ю.М. Біографія [Електронний ресурс].- Режим доступу: ukrlit.vn.ua/biography/mushketik... . – Назва з екрану.

Юрій Мушкетик – визнаний майстер сучасної української прози.[Електронний ресурс].Режим доступу:ebk.net.ua/Book/synopsis/....- Назва з екрану.

Юрій Мушкетик: реферат [Електронний ресурс].- Режим доступу: br.com.ua/referats/s1399/71759.htm .- Назва з екрану.

Юрій Мушкетик. Історична проза Юрія Мушкетика: реферат [Електронний ресурс].- Режим доступу:ukrreferat.com/index... – назва з екрану.

Письменник Юрій Мушкетик [Електронний ресурс].- Режим доступу: veroyatno.com.ua/review/... .- назва з екрану.

Твори письменника

Мушкетик, Ю.М. Твори: в 5-ти томах. Т.1: Смерть Сократа; Суд над Сенекою; Гайдамаки; Жовтий цвіт кульбаби / Ю .М. Мушкетик.–К.:Дніпро,1987.–607с.

Мушкетик, Ю.М. Твори: в 5-ти томах. Т.2: Жорстоке милосердя: роман; Віхола:роман / Ю.М. Мушкетик. – 1988 .– 532с

Мушкетик, Ю.М. Твори: в 5-ти томах. Т.3: Позиція: роман; Біла тінь: роман / Ю.М.Мушкетик.–К.:Дніпро,1988.–567с.

Мушкетик, Ю.М. Твори: в 5-ти томах. Т.4: Біль: повість; Обвал: повість;

Старий у задумі: повість-притча; Сльоза Офелії: повість / Ю. М. Мушкетик.— К.:Дніпро,1988.—493с.

Мушкетик, Ю.М. Твори: в 5-ти томах. Т.5: Вернися в свій дім: роман / Ю.М. Мушкетик . – К.: Дніпро, 1988. – 377 с.

Мушкетик, Ю.М. Твори: в 2-х т. / Ю. М. Мушкетик. – К.:Дніпро,1989.
Т.1. Біла тінь: роман; Крапля крові: роман / вступ. стаття К.Волинського.—459с.
Т.2. Жорстоке милосердя: роман; Семен Палій: іст. повість. – 519с.

Мушкетик, Ю.М. Вернися в дім свій: роман / Ю. М. Мушкетик . – К.: Рад. письменник, 1985. – 373 с.

Мушкетик, Ю. Двобій / Ю.Мушкетик // Літературна Україна. – 2009.—№10.—с.6

Мушкетик, Ю.М. Жорстоке милосердя: роман; Міст через ніч: повість / Ю. М. Мушкетик. – К.: Дніпро, 1989. – 438 с. – (Серія «Звитяга»)

Мушкетик, Ю.М. На брата брат: роман / Ю.М. Мушкетик. – Харків: Фоліо, 2006. – 317 с. – (Українська літ.)

Мушкетик, Ю.М. Обвал: повісті та оповідання /Ю.М. Мушкетик . – К.: Рад. письменник, 1985. – 381 с.

Мушкетик, Ю.М. Останній гетьман; Погоня: романи / Ю.М. Мушкетик.- Х.: Фоліо, 2012.- 374 с.

Мушкетик, Ю.М. Останній острів: роман / Ю.М. Мушкетик.- К.: Дніпро, 1969.- 183 с.

Мушкетик, Ю.М. Позиція: роман / Ю.М. Мушкетик. – К.: Дніпро, 1989. – 325 с.

Мушкетик, Ю.М. Рубіж: роман/ Ю. М. Мушкетик . – К.: Рад. письменник, 1989. – 462 с.

Мушкетик, Ю.М. Суд над Сенекою: повісті / Ю. М. Мушкетик.- К.: Молодь, 1978.- 324 с.

Мушкетик, Ю.М. Яса: роман / Ю. М. Мушкетик . – К.: Рад. письменник,1987.— 597с.

Відзнаки Ю. Мушкетика

Премія Миколи Островського (1965), за роман «Крапля крові».

Шевченківська премія (1980) за роман «Позиція».

Державна премія СРСР (1987), за роман «Рубіж».

Звання Герой України з врученням ордена Держави — (2009).

Відзнака «Золотий письменник України» (2012).

Медаль «Івана Мазепи» (2016).

Медаль «Олександра Довженка» (2018) — за визначний внесок в українську літературу.